

6. Yusupova M. F. Zastosuvannia novykh informatsiinykh tekhnolohii u hrafichnii pidhotovtsi studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv : dys. ... kan. ped. nauk : 13.00.01. / M. F. Yusupova. – K., 2001. – 184 s.

ШАБАГА С. Б., ЦИСАРУК В. Ю. Перспективы графической подготовки будущих учителей технологий.

В статье очерчиваются основные перспективные направления графической подготовки будущих учителей технологии и её место в системе общей профессиональной компетенции; представлены примеры эффективной интеграции и межпредметных связей учебных дисциплин с целью эффективного формирования знаний и умений студентов в контексте инновационных преобразований, предусмотренных законом “Об Образовании” (от 06.09.2014).

Ключевые слова: учитель технологий, графическая подготовка, компьютерная графика, графические дисциплины.

SHABAGA S. B., TSISARUK V. YU. Prospects of graphic preparation of future teachers of technologies.

The article identifies the major promising areas of graphic training of future teachers of technology and its place in the system of General professional competence; presents examples of effective integration and interdisciplinary connections disciplines to effectively build knowledge and skills of students in the context of innovative transformations envisaged by the law “On Education” (from 06.09.2014).

Keywords: teacher of technology, graphic preparation, computer graphics, graphic disciplines.

УДК 378.011.3 – 051:78

Інь Хань

**ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПРОЦЕСУ
ЕТНОХУДОЖНЬОЇ ПІДГОТОВКИ
МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ МУЗИКИ УКРАЇНИ ТА КИТАЮ**

У статті розглянуті основні складові процесу формування етнохудожньої підготовленості майбутніх учителів музики України та Китаю. Розгляд цього феномену актуалізується в сучасних умовах поширення міжнаціональної культурно-освітньої взаємодії. Процес формування будь-якої якості особистості спирається на розробку авторської методики, тому етапи відповідної методики стали безпосереднім предметом розгляду у запропонованій статті. Автором виокремлені педагогічні умови ефективного формування етнохудожньої підготовленості майбутніх учителів музики України і Китаю.

Ключові слова: етнохудожня підготовка, педагогічні умови, етапи формування.

Актуалізація проблеми етнохудожньої підготовки майбутніх учителів музики обумовлена реальними потребами українського та китайського суспільства у збереженні та розвитку самобутніх національно-культурних і культурно-історичних традицій, що склалися в різних регіонах поліетнічних

країн. У сучасних соціальних умовах істотно зростає роль цих традицій як одного з факторів подолання гострих духовно-моральних, міжетнічних, екологічних та інших проблем суспільного розвитку [1]. Про це свідчать програмні документи Ради Європи, ЮНЕСКО щодо основ Болонського процесу, Національна програма “Освіта” (Україна XXI століття), Закон України “Про освіту”, Закон України “Про вищу освіту”, “Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграції в європейський простір”, проект “Концепції гуманітарного розвитку України до 2020”, проект “Концепції державної цільової національно-культурної програми підтримки культури і мистецтва на 2011–2015 роки”.

Етнохудожній підготовці студентів приділено увагу у роботах деяких китайських авторів (Вей Лімін, Ма Цзюнь, Лі Чуньпен, Чен Дін, Чжан Яньфен). Український пісенний фольклор був розглянутий у аспекті навчання народного співу (Р. Лоцман); як матеріал формування музично-теоретичних знань майбутніх учителів (В. Гура).

Метою першого (інформаційно-аналітичного) етапу стало створення на заняттях вектора етнопедагогічної спрямованості професійного мислення майбутніх учителів музики в атмосфері, максимально наближеній до природних комунікативних умов і міжсуб’єктної взаємодії викладача і студента, розвиток у студентів позитивної мотивації до формування етнохудожньої підготовленості, актуалізація ціннісного ставлення до фахової діяльності.

Діагностика рівня етнохудожньої підготовленості студентів, мети і мотивів вибору майбутньої професії. Актуалізація прагнення студента до особистісного самовдосконалення, його потреби у формуванні та самовихованні етнохудожньої підготовленості. Розуміння значущості етнохудожньої підготовленості у фаховій діяльності та спілкуванні. Прийняття студентом гуманістичних цінностей: добра, любові, милосердя, співчуття, відповідальності за себе й іншу людину (учня).

На цьому етапі студенти засвоювали теоретичний матеріал, який передбачає активізацію їх суб’єктної позиції, стимулювання до свідомого сприйняття творів мистецтва свого та інших народів, чому сприяло створення умов для стимулювання пізнавальних процесів майбутніх учителів музики, розширення ціннісних орієнтацій, розвиток етнопедагогічного компонента професійного мислення. Зазначимо, що зацікавлення та інтерес студентів до пізнання українських фольклорних творів не завжди призводить до активізації навчальної діяльності. Про наявність мотивації можна говорити лише на тому етапі, коли інтерес стає мотивом діяльності. Високий ступінь мотивації навчальної діяльності означає, що зацікавленість у ній сприяла прояву вольових зусиль, досить дієвих, аби побороти усі внутрішні й зовнішні перешкоди. Ступінь мотивації

– це ступінь зацікавленості, яка викликає активність [4]. В основі мотивації майбутнього вчителя музики до пізнання музичного фольклору лежить усвідомлення корисності і необхідності художньо-творчої діяльності загалом й пізнання та виконання фольклору зокрема, передбачення відчуття задоволення, яке може бути отримане у процесі виконання твору.

Відомо, що емоції впливають на пам'ять, мислення і уяву людини. У зв'язку з цим С. Раппопорт зазначав, що цілісно-образні процеси художньої свідомості створюють художні уявлення і емоції на основі механізмів пам'яті, уяви, інтуїції, а накопичений досвід сприяє удосконаленню цих необхідних механізмів [8]. Кількість відтінків і варіацій емоцій, властивих певній особі, діапазон емоцій, що може виникнути, – це емоційна диференційованість, яка є наступною важливою характеристикою емоційної сфери. Л. Виготський вважав, що форма притаманна будь-якому художньому твору, тому особлива емоція форми (поряд з емоцією змісту) є необхідною умовою художнього висловлювання [4, с. 46].

Цілком природно, що в процесі опанування українського фольклору китайськими студентами найголовніша роль відводиться особистості як суб'єкту діяльності. У своєму підході до особистості культурологія розглядає людину як виразника діалектичних відносин спадковості і оновлення, наслідування і творчості. Вчені-культурологи вважають, що саме ці суперечності є основними факторами формування особистості в культурі.

Застосовувалися такі традиційні методи музичного навчання: пояснення, лекція, розповідь, бесіда, самостійного опрацювання літературних джерел, виконання музичних творів; інноваційні методи стимулювання і мотивації музичного навчання: навчальні дискусії, створення ситуацій вибору, рольові ігри, інсценізації з опорою на методи народної педагогіки (виховання прикладом батьків, грою, працею, природою, ознайомлення з українською художньою специфікою (вишиванками, писанками – опосередковано, дитячими та дорослими пісенними й танцювальними фольклорними колективами – безпосередньо); Навчання відбувалося при зіткненні різних світосприймань, різного світогляду, різних поглядів і обов'язковому обміні ними. Саме таким чином навчання створювало інтенцію самозміни особистості майбутнього вчителя музики.

Механізми формування етнохудожньої підготовленості студентів: ознайомлення студентів із базовими положеннями етнопедагогіки, її цінностями, методами і засобами; стимулювання потреби до набуття етнопедагогічних, етнохудожніх знань та відповідних умінь, рефлексія власної діяльності та поведінки, цілей і мотивів вибору майбутньої професії, набуття етнопедагогічного досвіду, формування ціннісних переконань щодо значущості етнохудожньої підготовленості для фахового становлення, забезпечення позитивного ставлення до активного вивчення та

застосування музичного фольклору.

Результат: стійка позитивна мотивація до формування етнохудожньої підготовленості, ціннісна орієнтація на фахову діяльність.

Метою другого (розвивального) етапу методики формування етнохудожньої підготовленості як професійно значущої якості особистості, стало осягнення її як системи етнокультурних, етнологічних, етнохудожніх знань і умінь щодо цінностей та виховних ідеалів народної педагогіки. На цьому етапі передбачалося вивчення виконавського досвіду видатних митців України і Китаю, основна увага приділялася емоційно-спонтанним реакціям на етнохудожні явища та образи.

Зміст розвивального етапу, що здійснювався в ході впровадження спецкурсу “Методичні засади формування етнохудожньої підготовленості майбутніх учителів музики”, передбачав інтерпретацію, перетворення і примноження отриманого етнокультурного досвіду; інтеріоризацію і творче застосування знань, умінь, зразків культуровідповідної діяльності. Використовувався такий комплекс методів: пояснювально-інформаційні (діалогічне спілкування, художній коментар, ілюстративне пояснення); практично-пошукові (аналіз, синтез, порівняння, створення ритмічно-рухових аналогій, колективне формулювання висновків; проведення народознавчих експедицій, співпраці з краєзнавчими музеями та інформаційно-культурними центрами національних меншин), художньо-творчі (створення музично-ігрових етюдів, здійснення пластичної та інструментальної імпровізації; організація самостійної роботи студентів).

Механізми формування етнохудожньої підготовленості: пошуки шляхів оволодіння знаннями про культуру, вивчення творчості провідних українських фольклорних колективів (Національний заслужений академічний український народний хор імені Григорія Верьовки, інші) для збудження позитивного емоційного ставлення до музичної творчості, ознайомлення та усвідомлення через зміст виконуваних музичних творів специфіки загальнонаціонального українського «характеру»; закономірності й принципи здійснення культуровідповідної діяльності, сутність і способи формування і самовиховання етнохудожньої підготовленості, рефлексія способів і вмінь культуровідповідної діяльності.

Результат: оволодіння способами формування і самовиховання етнохудожньої підготовленості.

Метою третього (інтеграційного) етапу стало формування емоційно-рефлексивного компонента етнохудожньої підготовленості майбутніх учителів музики, стимулювання креативності студентів у проявах етнохудожньої підготовленості студентів під час перебігу педагогічної практики.

Зміст етапу підпорядковувався можливості самостійної цілереалізації студентів, самостійному творенню способів формування і самовиховання

етнохудожньої підготовленості студентів. Розширення сфери застосування набутих знань і вмінь на практиці, шляхом узагальнення тезаурусу етнокультурних, етнопедагогічних, етнохудожніх, етнологічних знань, організації поетапної реалізації ідеї “діалогу культур” вимагали ширшого використання інтерактивних форм і методів музичного навчання (дебати, “дискусійна гойдалка”), а також застосування технології етнокультурних проєктів (“Фольклор у фаховій підготовці вчителя музики”, “Міфи народів світу”, “Українські національні музичні традиції”), обов’язкове використання українського пісенного фольклору та фрагментів різних українських пісень як навчального матеріалу, спонукання до пріоритетного застосування українського репертуару під час навчання у педагогічному ВНЗ, застосування різних шляхів ознайомлення з українським пісенним фольклором (перегляд музичних телепрограм, Інтернет-ресурсу, слухання пісень у виконанні однокурсників під час навчання та академічних концертів, філармонійних концертів тощо), наступне обговорення прослуханої музики з педагогом та однокурсниками.

Механізми формування етнохудожньої підготовленості: участь студентів у відборі змісту, методів і засобів спецкурсу, самостійний творчий пошук у вирішенні поставлених проблемних завдань, створення культуротворчого середовища для передачі студентам інструментарію самопізнання і саморозвитку, рефлексія власної діяльності та поведінки, результатів практики. На думку польської дослідниці Беати Гурницької, “ефективне вирішення різноманітних професійних завдань значною мірою залежить від наявності та рівня сформованості у педагогів професійно значущих особистісних рис і якостей, зокрема таких як, толерантність, емпатійність, сенситивність, асертивність, відсутність внутрішніх особистісних конфліктів” [8, с. 128].

Результат: досягнення високого рівня етнохудожньої підготовленості студентів.

Виявлені та створені педагогічні умови згідно з генеральною ідеєю формувального експерименту дали змогу цілеспрямовано та ефективно впливати на процес формування етнохудожньої підготовленості майбутніх учителів музики:

– спрямованість на формування ціннісного ставлення студентів до майбутньої фахової діяльності як високоінтелектуальної праці та розвиток позитивної мотивації до формування власної етнохудожньої підготовленості: формування педагогічних установок, цінностей, естетичних ідеалів, смаків студентів у співвідношенні з системою етнічних і національних цінностей, відображених у вітчизняній художній культурі, дають йому змогу адекватно рефлексувати свою фахову діяльність через “Я”-етнічне”, “Я”-соціальне”, “Я”-педагогічне”, “Я”-мистецьке”; оволодіння сукупністю способів, засобів і прийомів етнокультурного компонента

фахової підготовки студентів, включаючи безпосередньо мистецьку, педагогічну, науково-дослідну, а також самостійну творчу діяльність у процесі фахової підготовки. Загальний шлях розвитку позитивної мотивації до формування власної етнохудожньої підготовленості полягав у тому, щоб сприяти перетворенню наявних спонукань (часто уривчастих, нестійких і малосвідомих) у зрілу мотиваційну сферу зі стійкою структурою;

– створення етнохудожнього освітнього простору ВНЗ з урахуванням виховного і пізнавального потенціалу художньо-культурних, сімейно-побутових, загальнонаціональних та регіональних традицій; створення атмосфери творчості й самостійності в прояві творчої ініціативи особистості;

– впровадження етнохудожньої та музично-фольклорної проблематики як змістової основи етнохудожньої підготовленості: різноманітна мистецька діяльність студентів; урахування вікових особливостей студентів; опора на інтеграційні зв'язки в пізнанні простору національної культури та інших освітніх просторів (художня праця, рідна мова і література, природничо-наукові дисципліни); спрямованість процесу фахової підготовки на пізнання єдиних витоків і специфіки образної мови вітчизняної (народної та професійної) художньої культури; використання регіональної специфіки і характеру місцевих художніх і культурних традицій; вплив календарного принципу; спрямованість освітнього процесу на досягнення етично-естетичного змісту етнохудожньої підготовленості; поєднання навчальної та позанавчальної етнохудожньої діяльності;

– стимулювання творчої самореалізації студентів завдяки активізації художньо-творчої діяльності на основі групових організаційних форм навчально-виховної роботи з урахуванням поглибленого усвідомлення художньої сутності музичної народної творчості основного етносу та етноменшин. Серед них: культивування ситуацій успіху; позитивне стимулювання досягнень студентів; надання студентам свободи вибору і самостійності;

– участь студентів у відборі змісту, методів і форм навчально-виховного процесу для передачі студентам інструментарію самопізнання і самовдосконалення, де забезпечуються суб'єкт-суб'єктні (між викладачем і студентом, студентом і студентом) і суб'єкт-об'єктні (між студентом і художнім твором, викладачем і художнім твором) відносини;

– реалізація ідеї “діалогу культур”, що здійснюється за допомогою включення студентів у міжкультурну комунікацію, що вимагає:

– визнання плюралізму думок, наявності різноманіття точок зору на різні проблеми сучасного життя, що є необхідною передумовою демократичного вирішення питань;

– надання кожному можливості здійснити своє право висловити будь-яку точку зору;

– усвідомлення того, що необхідність конструктивного діалогу диктується не волею окремих осіб, а реальною ситуацією, що склалася, пов'язаною з вирішенням життєво важливих проблем для тієї чи іншої сторони;

– визначення загальної платформи для подальшої взаємодії та співпраці, прагнення знайти у висловлюваннях опонента і його поведінці те, що єднає з ним, а не роз'єднує.

Використана література:

1. Андрущенко В. Модернізація педагогічної освіти України в контексті Болонського процесу / В. П. Андрущенко // Вища освіта України. – № 1(11). – 2004.
2. Гачев Г. Национальные образы мира: Курс лекций / Г. Гачев. – М. : Издательский центр “Академия”, 1998. – 432 с.
3. Ван Гоань. Від практики до рішень: реформа та розвиток музичної освіти в школах нашої країни / Ван Гоань // Гуанчжоу, 2005. – 273 с.
4. Выготский Л. С. Воображение и творчество в детском возрасте / Л. С. Выготский. – С.-П., 1997. – 96 с.
5. Падалка Г. М. Педагогіка мистецтва (Теорія і методика викладання мистецьких дисциплін) / Галина Микитівна Падалка. – К. : Освіта Україна, 2008. – 274 с.
6. Раппопорт С. Х. От художника к зрителю. Проблемы художественного творчества / С. Х. Раппопорт. – М. : Советский художник, 1978. – 237 с.
7. Bancs M. Ethnicity: Anthropological Constructions. – P. 1.
8. Górnicka B. “Rodzicielski świat” matek i ojców wychowujących dziecko z niepełnosprawnością, w Rodzicielstwo w kontekście wychowania i edukacji / J. Brągiel. P. Kaniok, A. Kurcz (red), wyd. Uniwersytetu Opolskiego, Opole, 2013, s. 411.

References:

1. Andrushchenko V. Modernizatsiia pedahohichnoi osvity Ukrainy v konteksti Bolonskoho protsesu / V. P. Andrushchenko // Vyshcha osvita Ukrainy. – № 1(11). – 2004.
2. Gachev G. Natsionalnye obrazy mira: Kurs lektsiy / G. Gachev. – M. : Izdatelskiy tsentr “Akademiya”, 1998. – 432 s.
3. Van Hoan. Vid praktyky do rishen: reforma ta rozvytok muzychnoi osvity v shkolakh nashoi krainy / Van Hoan // Huanchzhou, 2005. – 273 s.
4. Vygotskiy L. S. Vooobrazhenie i tvorchestvo v detskom vozraste / L. S. Vygotskiy. – S.-P., 1997. – 96 s.
5. Padalka H. M. Pedahohika mystetstva (Teorii i metodyka vykladannia mystetskykh dystsyplin) / Halyna Mykytivna Padalka. – K. : Osvita Ukraina, 2008. – 274 s.
6. Rappoport S. Kh. Ot khudozhnika k zritelyu. Problemy khudozhestvennogo tvorchestva / S. Kh. Rappoport. – M. : Sovetskiy khudozhnik, 1978. – 237 s.
7. Bancs M. Ethnicity: Anthropological Constructions. – P. 1.
8. Górnicka B. “Rodzicielski świat” matek i ojców wychowujących dziecko z niepełnosprawnością, w Rodzicielstwo w kontekście wychowania i edukacji / J. Brągiel. P. Kaniok, A. Kurcz (red), wyd. Uniwersytetu Opolskiego, Opole, 2013, s. 411.

Инь Хань. Педагогические условия усовершенствования процесса этнохудожественной подготовки будущих учителей музыки Украины и Китая.

В статье рассматриваются основные составляющие процесса этнохудожественной подготовки будущих учителей музыки Украины и Китая. Обращение у этому феномену актуализуется в современных условиях расширения межнационального культурного и образовательного взаимодействия. Процесс формирования любого качества личности опирается на разработку определенной методики, поэтому составляющие авторской

методики стали предметом предложенной статьи. В ее содержании определены педагогические условия и соответствующая этапность процесса формирования этнохудожественной подготовленности будущих учителей музыки Украины и Китая.

Ключевые слова: этнохудожественная подготовка, этапы формирования, педагогические условия.

Yin Han. Pedagogical conditions of process improvement ethno-art training of future teachers of music in Ukraine and China.

The article presents the theoretical and methodological research of the problems of ethno and art training of music teacher on the basis of the current trends of modernization at the professional training of the future teachers in the process of education in the Ukraine and China universities are defined.

Appeal to this phenomenon became actual in contemporary conditions when international cultural and educational cooperation is expanded. The process of formation of any phenomenon is backed on the development of its theoretical model, so some of the components of such a model become the direct subject of the proposed article. For the success of experimental work the following scientific approaches, which are structural and notional components of the theoretical model of the formation of cognitive interest, have been identified. For our study principal notional scientific approaches are the following: of artistic and value orientation; culturalological; historical and pedagogical; musicological and of expansive research. Fundamental principles we consider to be: historical and pedagogical order of priorities; emotionally appropriate certainty; pedagogical orientation on nation; musical ritual community and national identity.

There were presented formative pedagogical conditions that penetrated all the stages of the experimental work, among them: constant intercourse in musical culture; stimulation of emotional activity to the perception of music folk songs; interest in studying of folklore by familiarizing with different songs; obligatory familiarity with the material in the learning process.

Keywords: *ethno and art training, structure components, pedagogic conditions, stages of form.*